

Ole Dan Larsen

MJØLLNER OG MISTELTEN

Fire Nordiske Gudesagn

MJØLLNER OG MISTELTEN

Fire Nordiske Gudesagn © Copyright 1985/2002 Ole Dan Larsen og AfoLA

Illustrationer Denise Bindeballe

Layout Asta Fog Larsen og Kirsten Bach Larsen

Tryk AfoLA

Andre udgivelser af samme forfatter:

Mjøllner og Mistelten (Drama 1985)

Shakespeare, W.: En Skærsommernatsdrøm (overs.) (Drama 1989)

Büchner, G: Woyzeck (overs.) (Drama 1989)

Troldspejlet (Drama 1996)

Den evige Faust (AfoLA 1998)

Arbejdsbog til En Skærsommernatsdrøm (overs.) (Drama 2000)

Andersen, H.C.: Snedronningen (bearb.) (AfoLA 2002)

Rejsekammeraten (AfoLA 2002)

Shakespeare, W.: Stormen (overs.) (AfoLA 2002)

Opførelsesrettighederne tilhører forfatteren Ole Dan Larsen og AfoLA.

Offentlig gengivelse af denne bog eller dele heraf må kun ske efter forud indhentet skriftlig tilladelse fra forlaget AfoLA.

Undtagelse herfra er dog korte uddrag til brug ved anmeldelser og omtaler af stykket.

Fotokopiering af rolleheftet kan ske under henvisning til aftale med CopyDan, men typisk engangsmateriale som arbejdshefter må ikke kopieres overhovedet.

Nyttige web-adresser:

www.afola.dk

www.dats.dk

www.drama.dk

www.copydan.dk

www.gramex.dk

www.koda.dk

www.ncb.dk

2. rev. udgave 2003

ISBN 87-989091-7-7

ISBN 87-989091-8-5 (løsblade)

Forord

Danmarks folkekære salmedigter Nicolai Frederik Severin Grundtvig var meget mere end det. Han interesserede sig for menneskets ret til frihed og oplysning, og hans tanker lå bag oprettelsen af den første folkehøjskole i Rødding. Han interesserede sig også for historie, især den nordiske. Selv om han var præst, var han også ekspert i nordisk mytologi. Han blev teologisk kandidat i 1803, og allerede i 1806 offentliggjorde han sin første mytologiske afhandling.

I 1983 blev 200-året for Grundtvigs fødsel markeret i hele landet. MJØLLNER OG MISTELTEN var Skørping Marionetteaters bidrag til Grundtvigåret. Som navnet siger, er det netop et stykke om vores nordiske fortid og rødder - om de nordiske guder.

MJØLLNER OG MISTELTEN handler om den nordiske religiøse krigerkultur, som for tusind år siden gradvist blev fortrængt af den europæiske kristne kultur. Det kristne budskab om næstekærlighed har dog ikke hæmmet os i stadig at kriges - indbyrdes som udadtil. I den henseende adskiller kristenheden sig ikke fra andre tider og kulturer. Magt, religion og krig er stadig uhyggeligt aktuelle partnere.

Stykkets ramme er Odins besøg hos nornerne. Han kommer forklædt - som han ofte færdes blandt andre end guderne - og prøver at narre nornerne til at vise sig fremtiden: Kommer Ragnarok?

Det Odin ser, og vi med ham, er glimt af fortiden fortalt i fire gudesagn:

- hvordan guderne fik deres kostelige våben
- hvordan Tor fik den stjålne Mjöllner tilbage
- hvordan Tor kom til kort hos Udgårdsloke
- hvordan spådommen om Balders død gik i opfyldelse.

Selv om MJØLLNER OG MISTELTEN oprindeligt er skrevet til marionetteater, vil det uden besvær kunne spilles også i andre former for teater. Det er skrevet for voksne, men de fire sagn kan sagtens spilles af og for skolebørn. Som altid er det fantasien og modet hos instruktør og teatergruppe, som sætter grænsen for, hvad der kommer ud af en forestilling.

Gistrup, maj 2003
Ole Dan Larsen

MJØLLNER OG MISTELTEN

Fire Nordiske Gudesagn

Tidernes brønd	7
Gudernes våben	
1. scene. Valhal	12
2. scene. Dværgenes hule	16
3. scene. Valhal	22
Tidernes morgen	24
Tors brudfærd	
1. scene. Valhal	25
2. scene. Tryms gård	30
Tidernes middag	34
Tors kappestrid	
1. scene. Bjerglandskab	35
2. scene. Udgårdslokes borg	38
Tidernes aften	43
Balders død	
1. scene. Valhal	44
2. scene. Hels dødsrige	49
3. scene. Valhal	51
Ragnarok	53
Tips, tricks og teaterfif	57

Personer:

GUDER Odin, Frigg, Tor, Sif, Frej, Freja, Balder, Høder, Hermod.

JÆTTER Loke, Trym, Tryms søster, Skrymer, Udgårdsloke,
Lue, Huge, Katten, Elle, Hel.

NØRNER Urd, Skuld, Verdandi.

DVÆRGE Brok, Sindre.

EN TRÆL Tjalfe.

Tidernes brønd

Ved Urds brønd

(Urd, Skuld, Verdandi)

URD Se, mine søstre! Brøndvandets blanke flade flimrer.

SKULD En fremmed sig nærmer. Norners råd vil han søge.

VERDANDI Ej er han den, han udgi'r sig for.
Formummet den fremmede fører sig frem.

URD Glad gæst ej gemmer sit sande selv.

SKULD Urds brønd vil vi spørge.
Vandet det blanke besidder al viden.

VERDANDI Fortid kan findes, og nutid og fremtid.
Om ellers man ved, hvordan den skal søges.

URD Vi fortiden maner fra vandet det blanke.

SKULD I urtids morgen jord ej fandtes og ej himmel.
Urtidsjætten Ymer dræbtes.
Af hans krop blev verden dannet.

URD Sol kom sydfra, oplyste verden.
Hellige guder, høje aser, alting skabte.

*(Når asernes navne i det følgende nævnes, stiger de
langsomt op af brønden og forsvinder.)*

VERDANDI Hvem er den fremmeste, hvem er den højeste,
hvem er den viseste blandt hellige aser?

URD Odin er navnet. Den Høje han kaldes.
Runernes mester. Skjaldenes hersker.
Herre han er over liv og død.

Kampens udfald han ene bestemmer.
Vælger de kæmper som fældes på valen,
at i hans hird de kan fylkes i bredmål.
Dog må det siges, de fleste ham frygter.
Svigefuldt skifter hans yndest til tider.
Odin er navnet. Alfader han kaldes.

SKULD Hvem er den største af møer i Valhal?

URD Frigg er navnet. Hustru til Odin.
Bærer af Valhallas knippe med nøgler.
Dygtigt hun styrer sit hushold det store.
Moder til Balder, hvem højt hun elsker.
Frigg er navnet.

VERDANDI Hvem er den stærkeste gud iblandt aser?
Hvem er ej ræd selv for jætternes fylking?

URD Tor er navnet. Avlet af Odin.
Rummer ej svig i sindet det stærke.
Straffer selv svig imod asernes slægt.
Hammeren bær' han, det stærkeste bolværk
mod ondsindet jættes bestandige anfald.
Tor er navnet.

SKULD Hvem har det gyldneste hår iblandt aser?

URD Sif er navnet. Hustru til Tor.
Håret det gyldne klart stråler i solen.
Pureste guld er den bølgende manke.
Dog kan den gro til besidderens pris.
Sif er navnet.

VERDANDI Hvem er den fejreste blandt alle guder?

URD Frej er navnet. Skøn at skue.
Står man sig med ham, så gi'r han
markens grøde rigt i laden,
Frej er navnet.

- SKULD   Hvem er vænest af møer i Valhal?
- URD   Freja er navnet. Søster til Frej.
Smukkeste af alle gudinder i verden.
Li'som sin bror er hun giver af grøde,
guldet i kisten og barnet i hjemmet.
Freja er navnet.
- VERDANDI   Hvem er rappest på fod blandt aser?
- URD   Hermod er navnet. Søn af Odin.
Langt omkring af guder sendtes.
Dog, den allerlængste rejse,
helst foruden den han var.
Hermod er navnet.
- SKULD   Hvem er smukkeste mand blandt aser?
- URD   Balder er navnet. Søn af Odin.
Smuk af indre som af ydre.
Dog, hans skønhed ej ham redder.
Grum er skæbnen, som ham venter.
Balder er navnet.
- VERDANDI   Hvem kan ynkes mest blandt aser?
- URD   Høder er navnet. Søn af Odin.
Grumt har skæbnen alt ham blindet.
Dog, en værre skæbne venter:
Brodermord, som strengt må straffes.
Høder er navnet.
- SKULD   Skæbnen venter, ond og mægtig.
Selv en gud kan ej den modstå.
- URD   Fenrisulven, søn af Loke.
Blodfyldt gabet op den spærrer.
Den er lænket, men hvor længe?
Ragnarok vil fri den sætte!

SKULD Skæbnen venter, ond og mægtig.
Selv en gud kan ej den modstå.

URD Midgårdsormen, søn af Loke.
Fuld af edder, dybt i havet,
rundt om verden snor den sig.
Ragnarok vil fri den sætte!

SKULD Skæbnen venter, ond og mægtig.
Selv en gud kan ej den modstå.

URD Hær af jætter frem vil sværme.
Blod og brand de har i sinde,
gudehæren vil de knuse.
Ragnarok vil fri dem sætte!

SKULD Skæbnen venter, ond og mægtig.
Selv en gud kan ej den modstå.

URD Dog, et andet lys jeg skimter.
End kan skæbnen måske ændres.

SKULD Ak, nu sløres vandet søster.

VERDANDI Den fremmede er nær vor bolig.
Lad os hilse ham med anstand.

ODIN (*ind, forklædt*)
Vær hilset Norner, vise søstre.
Vær hilset Urd. Vær hilset Skuld.
Vær hilset Verdandi.
Selv er jeg vis, men tales der sandt,
er jeres visdom end større end min.

URD Vis må du være, når hertil du fandt.
Høflighed dog tilfulde du mangler.
Du ved hvem vi er, mens du er os fremmed.

ODIN   Gråskæg jeg kaldes, og gammel er jeg.
                  Årenes sum har forøget min viden.
                  Nu jeres viden skal kappes med min.
                  Sig, ædle søstre, hvis ellers I ved det,
                  hvordan det gik til i tidernes vorden,
                  dengang da guderne fik deres våben.

URD   Enfoldige gamling, dit spørgsmål er simpelt.
                  Se blot i brønden. Der samles vor viden.
                  Se dybt i vandet. Der har du dit svar.

Gudernes våben

1. scene. Valhal

- LOKE *(kommer ind med Sifs oprindelige hår i hånden.)*
At være her hos aserne kan kede mig til vanvid! Det er i hvert fald vanvid sådan at stjæle håret af hovedet på Sif. Tor bliver lynende arrig. Men hvad skal man give sig til når Tor er ude og banke jætter, og de andre snorker af for meget mad og mjød? Nå, jeg må nok hellere sætte dusken her på plads igen før Tor kommer hjem. Når det kommer til stykket har jeg det jo bedre her end hos min egen jætteslægt. De ville have slået mig grundigt ihjel forlængst, hvis jeg havde lavet de samme numre med dem.
- TOR *(stemme uden for)* Hvad i al Valhal! ... Ved Mimers hoved! ... Hvordan er det du ser ud?
- LOKE Så! Nu er du på den lille Loke! Tor er allerede hjemme.
- TOR *(stemme)* Det kan kun være én, der har lavet det nummer!
- LOKE Nu vanker der brådne pander. Og det bliver min, hvis ikke jeg finder på noget i en fart.
- TOR *(stemme)* Ja, jeg skal nok lade være med at råbe.
- LOKE Tor har nu aldrig været særlig diskret, men godt det samme. Og så er det vist på tide med en såkaldt strategisk tilbagetrækning.
(Loke ud, Tor ind.)
- TOR Loke! Hvor er du? Loke, hov stop! Frej, stands ham. Bræk benene på ham hvis han stikker af!
(Loke ind med Frej i hælene.)
- FREJ Hvad er der los, Tor? Du råber så du kunne vække Midgårdsormen, og Loke bener afsted.

TOR Det gjorde han klogt i den lille gnom. Men mig skal han ikke slippe fra.

LOKE Men Tor dog, er du allerede tilbage.

TOR Ja det havde du ikke ventet, hvad din lille orm, din fnatmide, din fladlus, din husbuk, din -

FREJ Stop lige et øjeblik. Har I noget imod at indvi mig i, hvad det egentlig er der foregår? Så kunne jeg måske bedre nyde dit indgående kendskab til husdyrene.

LOKE Jo, ser du Frej, det forholder sig sådan -

TOR Hold mund din slimede igle. Kan du ikke se hvad han har i hånden?

LOKE Det er da tydeligt nok. Det er Sifs hår.

TOR Han indrømmer det, den lusede jætteryngel, den øgleunge -

LOKE Kære Frej. Kan du ikke prøve at få denne ophidsede mandsperson til at tie stille, mens jeg forklarer hvad der er sket.

TOR Næ nu har jeg hørt det med. Denne ophidsede -

FREJ Slap nu af et øjeblik, Tor. Du kan komme med dine slående argumenter bagefter. Skrællingen her kan jo ikke slå igen, så lad os i det mindste høre hvad han har at sige.

LOKE Tak, Frej. Det jeg ville sige var, at Tor overraskede mig -

TOR Ja det skal jeg love for! -

LOKE Overraskede mig ved at komme for tidligt hjem. Jeg har jo altid været en stor beundrer af Tor -

TOR Ved alle jætter! -

LOKE Og især af hans ærbare hustru Sif. Og så tænkte jeg, at jeg ville overraske dem med en kostelig gave.

TOR Ha, ha og atter ha!!!!

LOKE Jo hør nu efter Tor. Freja går jo altid og vigter sig med sit guldhalssmykke Brisingen, og det ved jeg Sif er ked af. Som om selveste Tors hustru skulle være ringere end Freja.

TOR Nååååh!?

LOKE Så tænkte jeg: Jeg vil overraske Sif og Tor med en helt usædvanlig gave: Jeg vil skaffe Sif et hår af det pureste guld.

TOR & FREJ Hvad ville du?

LOKE Give Sif et hår af guld, så hun ikke mere skal stå tilbage for den opblæste Freja.

FREJ Hov, hov. Det er min søster du taler om!

TOR Hold mund Frej. Videre Loke.

LOKE Jah, jeg måtte jo have en model af Sifs hår, så mens hun sov listede jeg mig ind og lånte hendes hår. Men så kom du hjem før sagen var ordnet.

TOR Og hvordan havde du så tænkt dig at skaffe hår af guld?

LOKE Jeg kender to dværge, som er mestre i at smede alt, hvad der har med metal at gøre. De kan sagtens lave hår af guld. Og så skylder de mig en tjeneste.

FREJ Nej ved du nu hvad. Den er helt derude, hvor ikke engang Odins ravne kommer.

TOR Hold mund Frej. Vil det sige, at du virkelig kan skaffe Sif hår af det pure guld?

LOKE Så let som at klø dig i nakken. Men du ødelagde overraskelsen ved at komme brasende.

TOR Du snakker alt for godt for dig, men du skal slippe til jeg har set håret på Sifs hoved. Kom, lad os tage afsted med det samme.

LOKE Nej, nej. Det går sandelig ikke. Jeg har svoret ved alt hvad der er mig helligt plus en tre, fire andre ting, at jeg ikke vil røbe hvor de bor. Desuden er det dybt inde i et meget mørkt bjerg, og indgangen er så lille, at du aldrig ville kunne mase dig igennem.

FREJ Det begynder at lugte det her.

TOR Du har ret. Han er ude på numre, den modbydelige lille -

LOKE Hold så op for Ymer da også! Jeg sværger ved min ære. Og hvis du er så bange for at jeg skal stikke af, så kan du bare få Odin til at sende sine ravne ud og finde mig. Du vil jo gerne have guldhåret, ikke?

TOR Jeg er ikke tryk ved det. ... Du kan få tid til solen går ned. Er du ikke tilbage med guldhåret inden da, så er der ikke noget der kan redde dig. Og tro ikke, at du slipper lige så let som dine ondskabsfulde børn: Fenrisulven nøjedes vi med at lænke fast, og Midgårdsormen smed vi bare i havet, men dig skal jeg -

LOKE Du behøver slet ikke at få nogen gode ideer. Jeg skal være her længe før aften.

TOR Det er lige før jeg håber du snyder mig.

FREJ Hør nu lige her, Tor -

TOR Hold mund Frej. Jeg har besluttet mig. Det stinkende ådsel får en chance til. Men Odin skal have det at vide med det samme. Kom så, Frej.

(Tor og Frej ud.)

LOKE Pyyh ha! Der var jeg tæt på mit personlige Ragnarok. Hvad skulle man gøre uden andre folks forfængelighed!

Gudernes våben

2. scene. Dværgenes hule

(Sindre står ved essen)

LOKE *(ind)* Vel mødt Sindre.

SINDRE Ha hmm.

LOKE Tak skal du have. Du er en mand af få, men velvalgte ord.

SINDRE Ha hmm.

BROK *(ind)* Nå er det dig, Loke.
Du skal nu alligevel være velkommen.

LOKE Tak skal du have, Brok. Du er altid så overstrømmende. Jeg skulle lige til at fortælle din bror hvorfor jeg er kommet.

BROK Hvorfor du er kommet? Du plejer da ellers "bare lige komme helt tilfældigt forbi"! Men det er slut. Vi laver ikke mere for dig. Vi er færdige med dig. Vi er helt færdige!

LOKE Så er det altså rigtigt. Det var lige præcis det, Tor sagde.

BROK Hvad sagde han?

LOKE Han sagde: De er helt færdige. Jeg sagde ellers til ham, at hvis der var nogen der kunne lave det, så var det Brok og Sindre. Men Tor sagde: Ha, de undermålere, de er helt færdige.

SINDRE Ha hmm.

BROK Hvad skulle vi være helt færdige med? Hvad fabler du om?

LOKE Jo, ser du. Odin har fået en tosset ide med at give gaver til Solhverv. Og så sagde jeg: Jeg kender Brok og Sindre, de er de helt rigtige til at lave gaverne.